

УДК 074

ДИНАМІЧНІ ФОРМИ В ПРОСТОРИ НАВЧАЛЬНИХ АУДИТОРІЙ

Н. Савчак, к.т.н.

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: замкнений простір, мобільний рух, динамічні форми, естетичне сприйняття.

Забезпечення максимальної комфортності перебування людини в замкненому просторі – основне завдання архітектора-дизайнера. Робота визначається незадовільністю комфортності, естетичності архітектурних показників навчальних аудиторій.

Найімовірнішим шляхом для вирішення цієї проблеми є покращання естетичних і комфортних показників із використанням засобів удосконалення мобільних динамічних форм.

Постановка проблеми. Робота визначається незадовільністю комфортності, естетичності архітектурних показників сучасних навчальних аудиторій.

Найімовірнішим шляхом для вирішення проблеми є поліпшення естетичних і комфортних показників із використанням засобів удосконалення мобільних динамічних форм. Це недорогі, економічно вигідні, нетрудомісткі за використанням, недовготривалі в будівництві засоби; є можливість застосовувати їх у реконструкції та вносити необхідні зміни. Вирішення проблеми потребує врахування великої кількості як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, серед яких найменш вивченими є динамічні форми навчальних аудиторій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пропоноване дослідження спирається на досвід культурологічного й мистецтвознавчого аналізу проблематики дизайну (С. Хан-Магомедов) [1], на джерела, присвячені історії предметного світу й археології, історії меблів, у тому числі таких, які стосуються трансформованих конструкцій і мобільних елементів в інтер'єрі (І. Аронсов, І.С. Бренер, Т. Картер, А. Кеппенен, Г. Лукомський та ін.); на статті періоду розквіту ідеї футурології в проектуванні житла і навчальних закладів, і в кардинальній їх перебудові з реорганізацією всієї життєдіяльності людини [2].

Дослідження пов'язане з літературою, яка розглядає рух як формувальний чинник у проектуванні. Цю групу джерел відкривають

роботи і маніфести піонерів конструктивізму в дизайні й архітектурі (брати Весніни, М. Гінзбург, І. Голосов, Г. Клуціс, І. Крутіков, К. Мельников, А. Родченко, Я. Черніхов) і завершується дослідженнями історії архітектури і дизайну 20-х років ХХ ст. (Н. Адаскіна, Л. Жадова, А. Лаврентєв, Е. Сидоріна, С.Хан-Магомедов та ін.).

Важливе значення для дослідження теми мають роботи з методичних проблем комбінаторики, трансформації, використання мобільних елементів у дизайні (Ю. Божко, І. Волкотруб, В. Колейчук та ін.) [3-5].

Основними завданнями є методична реконструкція етапів освоєння теми руху в дизайні простору навчальної аудиторії, концептуалізація цього процесу, осмислення місця, ролі, специфіки руху в новому дизайні. Естетичне сприйняття форм розглядаємо як порівняння різних форм, які переходять одна в одну, а саме статичної – в динамічну.

Лінія кривини, яка виражає динаміку амфітеатру, світловий рух вітражів, динамічні завіконні прорізи, зміна поверхонь стель – усе це перетворює весь внутрішній простір аудиторії зі замкнутого і статичного на динамічно рухомий [6].

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – розроблення естетичних принципів забезпечення максимальної комфортності перебування людини в просторі навчальних аудиторій.

Виклад основного матеріалу. У процесі історичного розвитку втілення мобільності руху в простір навчальних аудиторій було тісно пов'язане з механізацією і залежала від неї. Суттєві зміни, якісний стрибок, буквально революцію щодо цього зробило ХХ століття. На перетині віків здійснено справді проектне відкриття теми руху, яке стало основним формотворчим чинником у мистецтві та дизайні.

Межа ХІХ-ХХ ст. і модерн характеризують повне світосприйняття, візуальна модель якого виражена в принципі неперервного руху. Модерн був спрямований у майбутнє, способом наближення якого є неперервний рух. Світ, із погляду художників модерну, – це химерне порівняння різних форм, які переходять одна в одну. Художники модерну лише використовували або позначали рух, котрий ставав способом художнього виразу [7; 8].

Розгляд стилю модерну в цьому аспекті дав змогу дійти висновку, що значення такої композиційної властивості, як динаміка в інтер'єрі, значно глибше від значення окремих трансформованих конструкцій і мобільних елементів. Утворення змінного образу інтер'єру не завжди передбачає механічні трансформації. Досягти такого образу можна за допомогою найрізноманітніших явищ, таких, як кольорово-світлові рішення, палітру яких відкрив новий стиль, у тому числі за допомогою фактурної пластики,

режисури простору – явищ, інтерес до яких зародився в новому дизайні.

Наступним художнім рухом у мистецтві, який відображає динаміку ХХ століття, є футуризм – “мистецтво майбутнього”, який заявив про себе перед початком нового тисячоліття. У програмних документах, таких, як “Маніфест італійського футуризму” (1910), прозвучали лозунги, які проголосили рух образом усього світу: “Рух, який ми хочемо відтворити на полотні, не буде більше закріпленою миттю загальносвітового динамізму, це буде саме динамічне відчуття” [8]. Футуризм неабияк вплинув на формування ідеології конструктивістів.

Конструктивізм по-своєму відображав “темп сучасної динамічної великої швидкості, її ритм” (А. Веснін). Стилїстика конструктивізму суттєво вирізнялася від стилїстики модерну. Якщо простір навчальної аудиторії, художньо відкриваючи тему руху, втілював його безпосередньо у вигляді візуально-пластичної динаміки, при цьому здійснюючи це в синкретичній, архітектурно-дизайнерській формі, то основою явищ художньої виразності конструктивізму став рух роздрібнений і артикульований, начебто зниклий з поверхні речей, уведений всередину функціонально-конструктивної динаміки.

Реальне переміщення, фізична трансформація конструкцій стали основою для проектної творчості конструктивістів. На цьому етапі було запропоновано велику кількість варіантів мобільної просторової організації видовищних залів, навчальних аудиторій, їх обладнання: складні ширми, перегородки, що трансформуються, меблі. Паралельно здійснювалося проектно-технічне розроблення різноманітних трансформуючих вузлів кріплень, різних шарнірів, пристосувань для складання і висування, які забезпечували найкраще функціональне використання предмета. Використання такого обладнання не спричинило створення змінного образу інтер'єру загалом, навпаки – введення його в інтер'єр зумовило певну пружність.

Візуально-пластична динаміка модерну, звичайно, не відійшла у минуле безрезультатно. Художні імпульси відродилися на початку століття, триваючи впродовж нього. Одним із таких піків візуально-пластичної динаміки став оптично-аеродинамічний стиль, який виник у США в 30-ті роки ХХ ст. [9]. Цей стиль розвивав той самий тип ставлення до руху як до візуально-пластичного формотворчого чинника, який уперше був відкритий і втілений у модерні.

Типологічно новий етап художнього засвоєння теми руху в проектуванні предметно-просторового середовища навчально-видовищних залів припадає на 60–70-ті рр. ХХ ст. Для цього етапу характерні насамперед відродження всіх видів художньо-проектної динаміки, яка розвивається

впродовж усього ХХ ст., інтенсивний творчий інтерес до них, одночасний розвиток, доповнення їх і формування найширшої палітри проектних засобів динамічної організації простору навчально-видовищного інтер'єру; по-друге, теоретичний аналіз і узагальнення цієї теми; по-третє, бурхливе проектне і концептуальне прогнозування її, справжній “футурологічний вибух” концепцій, гіпотез, проектів перспективних залів.

На основі цього завершила своє практичне і теоретичне оформлення ідея кардинальної перебудови видовищних та аудиторних залів.

Концепція “матеріальної установки” (Б. Кушнір) [7, с. 8] 20-х років як нового засобу задоволення потреб людини народжувалася і переосмислювалася у зв'язку з проблемами трансформуючих і “зникаючих” речей, де основним є не форма або матеріал, а ефект їх дії, з проблемами тотальної дематеріалізації предметно-просторового середовища залу.

У концепції “відкритої форми” (Є. Розенблюм) рух розглядався як у функціональному, так і в морфологічному вимірі речі – системи, розкритої до можливостей зростання і зміни в часі та в просторі. Проводили систематизацію, класифікацію, опис і аналіз практичних прийомів формування на основі мобільності, динамічності і трансформації (А. Рябушин-та ін.). Тема руху набула тотального, воістину космічного масштабу, і в осмислення якої залучені не тільки теорія дизайну й архітектури, а й естетика, філософія, мистецтвознавство.

Процес художньо-проектного засвоєння теми руху в дизайні замкненого середовища набув великого значення. Ця тема стала однією з панівних, стрижневих тем дизайну ХХ ст., які визначають його стиль, образи і методологію [4, с. 10].

Висновки

1. Зроблено аналіз розвитку теми руху в замкненому середовищі: від пластичної візуальної динаміки модерну через динамізм футуристів до функціонально-конструктивної динаміки в конструктивізмі 20-х років.

2. Виділено три основні художньо-проектні принципи, які розкривають тему руху в дизайні замкненого середовища, – мобільність, динамічність і трансформація.

3. Визначено три етапи засвоєння теми руху в дизайні замкненого середовища навчальних аудиторій у ХХ столітті: візуально-пластичний функціонально-конструктивний і концептуально-футурологічний, змістотворчі імпульси, які належать, відповідно, модернові початку століття, конструктивізму 20-х років і архітектурно-дизайнерській футурології 60-х років.

Бібліографічний список

1. Хан-Магомедов С. О. Архитектура советского авангарда : в 2-х т. / С. О. Хан-Магомедов. – М. : Мастера и течения, 1996. – 708 с.
2. Любимова Г. Н. Новое в архитектуре ГДР / Г. Н. Любимова. – М. : Наука, 1965.
3. Божко Ю. Г. Основы архитектоники и комбинаторики формообразования / Ю. Г. Божко – Харьков : Вища школа. Изд-во при Харьковском университете, 1984. – 184 с.
4. Волкотруб Н. Т. Основы комбинаторики в художественном конструировании / Н. Т. Волкотруб. – К. : Вища школа, 1986. – 159 с.
5. Колейчук В. Ф. О комбинаторном формообразовании / В. Ф. Колейчук. // Художественные и комбинаторные формообразования – М., 1979. – С. 32-39.
6. Савчак Н. С. Геометричні принципи коригування форми навчальних аудиторій за показниками сприйняття інформації : дис. на канд. техн. наук : 05.01.03. / Н. С. Савчак. – К., 2001. – 206 с.
7. Барышева В. Е. Мобильные элементы и динамическая форма в пространстве жилого интерьера : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. искусствоведения: 17.00.06 / В. Е. Барышева. – М., 1993. – 16 с.
8. Барышева В. Е. Визуальные трюки в городском пространстве и архитектуре / В. Е. Барышева // Визуальная культура, визуальное мышление в дизайне. – М., 1990. – С. 58-65. – Б-ка дизайнера и эргономиста.
9. Ломов Б. Влияние формы плоского пространства на организацию зрительной деятельности наблюдателя / Б. Ломов, А. Митькин. // Техическая эстетика. – 1967. – № 3. – 31 с.

Савчак Н. Динамические формы в пространстве учебных аудиторий

Обеспечение максимальной комфортности присутствия человека в закрытом пространстве – всегда главная задача архитектора-дизайнера. Работа определяется неудовлетворительностью, эстетических архитектурных показателей учебных аудиторий.

Наиболее выгодный путь для решения данной проблемы – улучшение эстетических и комфортных показателей с использованием способов улучшения мобильных динамических форм.

Ключевые слова: закрытое пространство, мобильное движение, динамические формы, эстетическое восприятие.

Savchak N. Dynamic forms in the space of classrooms

Providing maximum comfort for the man, what stay in the closed space-always is the main task of the architect-designer. The work is defined insufficient of comfort, aesthetical of architectural parameters of the classrooms.

The most right way for solution of this problem is the way of improvement of aesthetic and comfortable exponentes with used the means of improving the mobile dynamic forms.

Key words: the closed space, the mobile movement, dynamic forms, the aesthetic perception

